

AUTISME

Gepubliceerd in De Toren van 7-4

Autisme, leven in een wereld die je niet begrijpt

Deze week wordt onder het motto 'Eén week stilstaan bij een leven lang anders', aandacht besteed aan autisme. Autisme is een stoornis in de informatieverwerking van de hersenen. Het is een levenslange, vaak onzichtbare, handicap die invloed heeft op alle levensgebieden in alle levensfasen. Ruim één procent van de Nederlanders kampt met een vorm van autisme.

Mensen met autisme hebben wel behoefte aan contact, maar ontwikkelen geen intuïtie om sociale situaties in te schatten en zich aan te passen aan de omstandigheden. Dat maakt hen in gezelschap vaak onzeker en angstig. Mensen met autisme ervaren de wereld anders dan de gemiddelde mens en hebben behoefte aan een grote mate van voorspelbaarheid en zekerheid. Ze houden zich bij voorkeur vast aan bekende regels en patronen en zijn weinig flexibel in het aanpassen aan veranderende omstandigheden. Er zijn diverse vormen van Autisme die worden gebundeld onder de naam Autisme Spectrum Stoornissen (ASS). Hieronder vallen onder andere de Stoornis van Asperger (AS), PDD-nos en Klassiek autisme. Het stellen van een diagnose maakt het makkelijker om via internet en andere media meer informatie te verzamelen, maar ieder mens is anders. Ieder mens is uniek. En dat geldt zeker ook voor mensen met ASS.

Adviezen voor werkgevers

Annemarie Jansen is als loopbaanbegeleider in de omgeving Hardenberg actief voor Rozij Werk. "De cliënten die wij begeleiden werken in gewone bedrijven. Elk bedrijf heeft zijn eigen reden om iemand met een arbeids handicap in dienst te nemen maar de belangrijkste reden is toch een stuk maatschappelijke betrokkenheid. Onze cliënten verdienen een normaal inkomen. Vaak betaalt een werkgever een zorgvuldig vastgestelde percentage van het salaris dat het UWV aanvult. Mijn ervaring is dat deze waardering veel goeds met een mens doet. Werk maakt mensen onderdeel van de maatschappij. Natuurlijk vraagt het inzet en betrokkenheid van een werkgever, maar het geeft ook plezier. Helemaal als je kunt inspelen op de talenten van bijvoorbeeld iemand met autisme". Werkgevers wordt geadviseerd te redeneren vanuit wat de persoon in kwestie kan. "En gebeurt er iets wat je niet begrijpt, probeer dan te denken als deze persoon, dan wordt

veel duidelijk. Kijk niet alleen naar de zwakke punten maar ook naar de sterke punten. Iemand met ASS kan bijvoorbeeld heel lang geconcentreerd met hetzelfde werk bezig zijn en is niet snel op een taak uitgekeken. Werk kan nu net de structuur geven die iemand nodig heeft. Iemand met ASS zal er alles aan doen om 's morgens op tijd te komen, is trouw en houdt zich strak aan afspraken. Als iets goed aangeleerd wordt, wordt het over een jaar nog exact op dezelfde manier zo gedaan. Het risico op fouten is daarmee veel kleiner dan bij anderen". Meer adviezen voor werkgevers zijn te vinden op www.rozijwerk.nl.

Tom, bedrijfsleider Johan Wermink en jobcoach Mathilde Nomden.

“Ook mensen met autisme hebben recht op een waardevolle plek in de maatschappij”

De Hoeksteen in Hardenberg is een school voor Praktijkonderwijs, een vorm van onderwijs bedoeld voor leerlingen die moeite hebben met leren of die om andere redenen niet aan de eisen van het reguliere voortgezet onderwijs kunnen voldoen. Het onderwijs is daarom sterk gericht op de praktijk van het dagelijks leven en op de praktijk van een eventuele werkkring. Praktijkonderwijs bereidt leerlingen dan ook niet alleen zo goed mogelijk voor op werk, maar ook op wonen en vrije tijd. Ze leren zo goed als mogelijk zorg te dragen voor zichzelf en hun directe omgeving en ze leren om te gaan met vrije tijd en het zinvol besteden van deze tijd. Het uiteindelijke streven is dat de leerlingen zich later zo zelfstandig mogelijk in de maatschappij weten te redden.

Zo'n tien procent van de leerlingen van De Hoeksteen in Hardenberg zijn kinderen met een aan autisme verwante stoornis, zoals de ontwikkelingsstoornis PDDNOS. "De behoeften van deze leerlingen zijn min of meer gelijk aan de behoeften van andere moeilijk lerende kinderen in dezelfde leeftijdsfase", aldus Eduard Franken, zorgcoördinator bij De Hoeksteen. Zijn collega Anne-Marie Snoek, als orthopedagoog aan de school verbonden, vult aan: "De behoefte van onze leerlingen aan een veilige omgeving, structuur, voorspelbaarheid, herhaling is groot. De aandacht hiervoor is volledig ingebed in het onderwijs. Een zo goed mogelijke begeleiding van onze leerlingen staat voortdurend op de agenda en collega's worden regelmatig getraind". Collega Franken voegt toe: "Het is voor de leerlingen belangrijk dat ze een vaste plek hebben in de klas, een vaste mentor en een klok voor de werktijden. Voor sommige leerlingen zijn ook de zogenaamde 'lege' momenten risicovol, zoals pauzes. Soms kan het nodig zijn om ook die momenten, waarin de tijd niet is ingevuld, nog te structureren. Deze leerlingen krijgen dan bijvoorbeeld een taak die ze binnen kunnen uitvoeren, terwijl de anderen buiten op het plein zijn. De docent steekt in op de omgeving, dat die vertrouwd is. Maar ook op de ontwikkeling van sociale vaardigheden. Eén van de problemen bij minder talige kinderen is de communicatie. Zij beslechten een geschil soms sneller met de vuist dan met woorden. Autistische kinderen kunnen zich daarbij bovendien vaak minder goed inleven in een ander

en reageren heel erg vanuit zichzelf. Dat maakt ze niet alleen kwetsbaar, maar ook een makkelijk 'pestobject': ze zitten snel op de kast en dat is op deze leeftijd voor sommigen natuurlijk heel leuk. Het is de taak van de docent om dit in goede banen te leiden en bijvoorbeeld te stimuleren dat kinderen een maatje vinden binnen de groep waaraan ze zich kunnen optrekken. Ook heel belangrijk in die behoefte aan voorspelbaarheid is voorbereiding. Wanneer bijvoorbeeld een docent ziek is en vervangen wordt door een andere docent dan moet dat niet even tussen neus en lippen door worden verteld. Door zoiets met wat extra aandacht te brengen wordt een hoop onrust en onzekerheid voorkomen". Zelfbewust, zelfstandig en zelfredzaam. Het onderwijsprogramma bij De Hoeksteen is gericht op het vergroten en ontwikkelen van het zelfbewustzijn, de zelfstandigheid en de zelfredzaamheid van de leerlingen. Alle leerlingen op De Hoeksteen worden dan ook intensief gevolgd. Maandelijks komt een zorgteam bijeen waarin naast zorgcoördinator Franken en orthopedagoge Snoek, onder meer een leerplechtambtenaar, een schoolarts en iemand van maatschappelijk werk zitting hebben. Docenten worden begeleid bij hun hulpvragen en regelmatig getraind en bijgeschoold.

Omgeving

Het voordeel van langdurig praktijkonderwijs is dat leerlingen van begin af aan steeds op dezelfde manier met bijvoorbeeld gereedschap leren omgaan. Ook tijdens hun stages worden zij met wat extra aandacht begeleid. "Met wat begrip en extra steun kunnen onze leerlingen vaak heel goed functioneren. Het is zó belangrijk dat de omgeving een stap in de richting van deze mensen zet. Het gaat om de wil van de buitenwereld. Als de buitenwereld maar wil leren hoe ze met mensen met een bepaalde stoornis om moeten gaan, kunnen veel problemen worden voorkomen", aldus Eduard Franken. "Maar", zegt Anne-Marie Snoek, "we hebben het nu steeds over problemen. Mensen met een aan autisme verwante stoornis hebben natuurlijk ook hele sterke kanten. Zo zijn ze vaak zeer recht door zee en ongelofelijk trouw in vriendschappen.

Ze functioneren het beste wanneer er strakke regels zijn en ze houden zich dan ook aan die regels. Ook blinken ze vaak enorm uit in een bepaald vakgebied". "Ze verdienen gewoon, net als ieder ander, een waardevolle plek in de maatschappij!", besluit Franken.

Tom

Tom heeft PDD-nos, een autistische stoornis. Nog voor hij achttien werd, werd hij door zijn begeleiders van Orthopedagogisch Behandelcentrum De Eik aangemeld bij jobcoach organisatie Rozij Werk om hem naar werk te begeleiden. Tom vertelde zijn jobcoach Mathilde Nomden dat hij het liefst iets met klokken wilde doen. Hij is gek op klokken en vraagt tien seconden voor elk heel uur even de aandacht door zijn vinger op te steken vlak voor alle klokken op zijn kamer beginnen te luiden.

Een baan vinden die past bij Tom zijn grote passie, bleek niet haalbaar. Uiteindelijk kreeg hij een baan bij Zeus Metaal in Hardenberg en heeft hij het gevoel dat hij erbij hoort in de maatschappij. Op verjaardagen kan hij nu ook over zijn werk vertellen en dat maakt hem trots. Hij is supersnel op de afkortmachine wat hij de hele dag kan volhouden zonder slordig te worden. Tom vindt het moeilijk om samen te werken maar nu hij ook leert lassen, moet dat soms wel. Hij leert van Mathilde dat hij het moet aangeven als het samenwerken hem even teveel wordt en de werkgever belooft goede communicatie hierover met een andere taak. Het is leuk om te zien hoe hij groeit als werknemer.

Zelfstandig

Tom woont inmiddels zelfstandig binnen Philadelphia in Dedemsvaart. Als Tom het weekend bij zijn ouders is geweest, neemt hij spekpannenkoeken mee voor de bedrijfsleider omdat hij het zo'n fijne baas vindt. Zijn baas maakt wel eens grapjes die Tom eerst lastig vond. Inmiddels weet hij dat hij aan de lachende ogen van zijn baas kan zien of deze het meent. De bedrijfsleider weet inmiddels goed wat hij aan Tom heeft. Zeus heeft meer mensen in dienst met een Wajong waaronder vier met begeleiding van Rozij Werk en heeft de werkomgeving hier zo goed mogelijk op ingericht. Tom wil hier nooit meer weg en het bedrijf wil Tom niet kwijt. Dat Tom uiteindelijk niet met klokken is gaan werken, vindt hij niet erg. Hij voelt zich hier begrepen en gerespecteerd en dat is veel belangrijker. Tien seconden voor het eind van de pauze gaat zijn vinger omhoog en begint hij te tellen en bij 'tien' gaat de zoemer; de pauze is voorbij.

ZORGBIJLAGE